

e-ISSN: 2630-6417

International Journal of Social,
Humanities and Administrative
Sciences (JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 59
Year: 2022 December
Pp: 1849-1857

Arrival
27 September 2022
Published
31 December 2022

Article ID
66617
Article Serial Number
15

DOI NUMBER
<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.66617>

How to Cite This Article
Dumlupinar, Y. (2022). "Engelli
Kimlik Yaklaşımları Açısından 20.
Yüzyıldan Günümüze Türkiye'de
Görme Engelli Müzisyenler:
Selim Kerim Altınok Örneği",
Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences,
8(59):1849-1857

International Journal of Social,
Humanities and Administrative
Sciences is licensed under a
NonCommercial 4.0
International License.
This journal is an open access,
peer-reviewed international
journal.

Engelli Kimlik Yaklaşımları Açısından 20. Yüzyıldan Günümüze Türkiye'de Görme Engelli Müzisyenler: Selim Kerim Altınok Örneği

From The 20th Century To The Current Time, Visually Impaired Musicians Living Turkey In
Terms Of The Disabled Identification Approaches: The Case Of Selim Kerim Altınok

Yusuf DUMLUPINAR

Öğr.Gör.Dr., İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmada, engelli bireylerin toplumsal yaşam ve kimlik mücadeleleri bakımından görme engelli müzisyenlerin rolünün incelenmesi esas alınmıştır. Bu doğrultuda, 20. Yüzyıldan günümüze müzik ve sosyal bilim alanlarında başarıları ile toplumsal dönüşüm ve farkındalık kültürüne dokunan görme engelli müzisyenlerin sağladığı değerler üzerinde durulmuştur. Altınok kardeşler, bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Bunun dışında, 20. Yüzyıla damgasını vurmuş diğer ünlü görme engelli müzisyenlerin de empati kültürünün geliştirilmesine ve kimlik mücadelesi bakımından görme engellilerin yaşamsal stratejilerine getirdiği kazanımlar önemli görülmüştür. Araştırmamızda, kimlik inşası bakımından gerekli teorik ve sosyolojik bakışa dair lüeteratür değerlendirilerek, görme engelli müzisyenlerin sokaktan akademiye uzanan düzlemde toplum hayatının çağdaşlaşması ve engelli bireylerin daha eşit ve farkındalık bir toplumla birlikte yoluna devam etmeleri önemli bir sonuç olarak nitelendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, eğitim faktörünün engellilerin toplumsal entegrasyonu açısından önemli bir işlevi olduğu düşünülerek, görme engelli müzisyenlerin bu doğrultuda önemli ve bütünlendirici bir rol üstlendikleri sonucu elde edilmiştir. Bu bakımdan, görme engelliler okullarının, dernek vb. Sivil toplum kuruluşlarının da işlevsel bir değer yaratığına referansla, 20. Yüzyıldan günümüze güzel işler başarmış görme engelli kimselerin, ya okul ya da dernek gibi toplumsal yapılardan beslendikleri ve bu kolektif bilincin ise, aydinet duygusunun geliştirilmesinde ve farkındalık kültürünün yaygınlaştırılmasında önem taşıdığı düşünülmüştür.

Araştırma, kaynak tarama yöntemine ve Altınok kardeşlerle yapılan kişisel görüşme verilerine dayanılarak gerçekleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Görme engelli müzisyenler, kimlik yaklaşımları, farkındalık kültürü, özel eğitim, toplumsal entegrasyon

ABSTRACT

This research is primarily based on examining the role of visually impaired musicians in terms of social life and identity struggles of disabled people. In this direction, it is emphasized the values provided by visually impaired musicians who have touched the culture of social transformation and awareness with their achievements in the fields of music and social science from the 20th century to the present. Altınok brothers are the sample to be represented of this study. On the other hand, other famous visually impaired musicians who left a legacy with their vision on the 20th century, have also seen important gains in the development of empathy culture and the vital strategies of the visually impaired in terms of identity struggle. In our research, by literature review on the theoretical and sociological perspective required in terms of identity construction, have been characterized as an important result the modernization of the social life of visually impaired musicians from the street to the academy and the continuation of the disabled individuals on their way with a more equal and awareness society. As a result of the evaluations, it was concluded that the visually impaired musicians assumed an important and integrative role in this direction, considering that the education factor has an important function in terms of the social integration of the disabled people. In this regard, schools for the visually impaired, or associations, etc. have responsible to created very important values with reference to the functional of their society. It is thought that visually impaired people who have accomplished with their occupational experiences from the 20th century to the present are utilized either by school or by social structures such as associations, and this collective consciousness is important in developing the sense of awareness and disseminating awareness culture.

The research was carried out based on the literature review method and personal interview data with the Altınok brothers.

Keywords: Visually impaired musicians, identity approaches, awareness culture, special education, social integration

1. GİRİŞ

Çevremizde her gün iletişim kurduğumuz insanlara sorsak, desek ki, hangi biriniz, sadece 1 gün görme engelli olmak ister? Ya da, çeşitli sebeplerle ziyaret ettiğimiz görme engellilere ilişkin sivil toplum kuruluşlarındaki görme engelli bireylere, hangi biriniz sadece 1 gün gözlerinin açılmasını ister? Diye sorsak, alacağımız cevaplar, kişinin beyninde birden bire daha önce hiç alışık olunmayan bir yaşamı düşünmenin yaratacağı heyecana bağlı olarak içgüdüsel bir değişim yaratır.

Demek ki, her ne kadar görme engelliler göz dışındaki diğer duyularının gücüyle yaşama tutunsalar da, gözün ve görmenin yokluğunun yarattığı travma her zaman canlıdır ve her an görme engelliler bu travmanın zararlarını telafi etmek için çareler ve formüller üretmek durumundadırlar. Bu noktada, Müzik, bir anlamda, görme engelliliğin handikaplarını telafi eden, sıkıntılarını unutturan ve toplumsal aydinet kazandıran potansiyel bir güç kaynağıdır.

Bu çalışmada, 20. yüzyıldan günümüze, Türk toplumunun hafızasında, iz bırakan görme engellilerin müzik yoluyla elde ettikleri kazanımları analiz edilerek, bu kazanımların, engelli toplum kesiminin sosyal hayata intibakı ve sorunlarıyla başa çıkmada nasıl bir işlevinin olduğu değerlendirilmiş, tüm bu oluşumların engelli kimlik süreçlerine

nasıl yansıdığı incelenmiştir. Araştırmanın, evreni, 20. yüzyıldan günümüze Türkiye'de, görme engelli müzisyenler olup, araştırmanın örnekleme ise, çok başarılı birer hukukçu olmalarına rağmen, müzisyen kimlikleri yoluyla yaşantıları boyunca, müziğin gücünden yararlanmış ve bu sayede toplumun engelliye bakış açısını olumlu yönde etkileyen Selim Kerim Altınok kardeşlerdir. Araştırma konusuyla ilgili literatür değerlendirmelerine ilave olarak, Altınok kardeşlerle yapılan görüşmeden elde edilen bulgular doğrultusunda, konu irdelenerek, müzik, görme engelliler ve toplum etkileşimine bağlı engelli kimlik yaklaşımları değerlendirilmiştir.

Araştırmada, başlıca, dört ana eksen üzerinden konunun irdelenmesine çalışılmıştır.

- ✓ Sokak müzisyenliği ve görme engelliler: Bu başlık altında, görme engelli müzisyenlerin sokakta müzik yapmasının toplum tarafından nasıl algılandığına dair ve görme engellilerin bu mesleği icra etme nedenlerine dair bir yaklaşım üzerinden, görme engelli müzisyenlerle toplum arasındaki ilişkinin kimlik konusuna nasıl yansıdığı ele alınmıştır.
- ✓ Görme engelliler okullarının kazandırdıkları: Görme engelliler okullarında verilen eğitim, özgüven açısından ve görme engelli bireyin toplumsal konumu açısından, tüm dünyadaki görme engellilerin yaşantısında önemli bir kilometre taşıdır. Bu başlık altında, 20. yüzyıldan günümüze, görme engelliler okullarında verilen müzik eğitimi değerlendirilerek, bu eğitimin görme engellilerin geleceğine nasıl bir katkı sağladığı ve görme engelliler okullarındaki alt yapı üzerine müzisyenlik kimliği kazanmış görme engellilerin gerek toplumsal bütünleşme açısından gerekse diğer engellilerin yaşama tutunmalarına kaynaklık etme bakımından ne tür bir işlevinin olduğu ortaya konulmuştur.
- ✓ sivil toplum kuruluşlarının sağladığı kazanımlar: Sivil toplum kuruluşları, her türden meslek gruplarına mensup görme engellilerin aynı çatı altında birleştikleri ve çeşitli kültür-sanat organizasyonlarıyla yetenekli müzisyenlerin gösterilerinin toplumsal bütünleşmeye katkı sağladığı mekanlardır. Bu başlık altında, türkiyede, görme engellilere yönelik belli başlı sivil toplum kuruluşlarının kültür sanat çalışmaları üzerinden bu kurumların görme engellilerin ve engellilerin sorunlarının toplum tarafından algılanmasına ne gibi bir katkı yaptığının araştırılması hedeflenmiştir.
- ✓ ünlü görme engelli müzisyenler ve kimlik: Türkiyede, 20. yüzyıldan günümüze değin, gerek eğitim, gerek popüler müzik ve gerekse, akademik mecrada, yetişmiş ve toplumun engelli kimlik yaklaşımları bakımından öncü olan, birçok görme engelli müzisyen mevcuttur. Bu başlık altında, 20. yüzyıldan günümüze yaptığı çalışmalarla iz bırakmış görme engelli müzisyenlerden bahsedilerek, onların sosyal, kültürel ve sanatsal yaşamları üzerinden kimlik konusu ele alınmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, Altınok kardeşler¹ ve prof. Dr. Koray Sazlı ile gerçekleştirilen kişisel görüşmelerden elde edilen bilgi ve bulguların kimlik yaklaşımları, görme engelli müzisyenler ve engellilik gibi kavramlar etrafında yürütülen literatür tartışmalarına dayalı önemli bazı görüş ve yaklaşımlarla birlikte değerlendirilmesi biçiminde bir yöntem benimsenmiştir.

3. KİMLİĞİN TEORİK GÖRÜNÜMÜ

Kimliğin etimolojik kökenlerine bakıldığında, “aynı” ve “aynılık” anlamlarının öne çıktığını söyleyebiliriz. Bu cümleden olmak üzere, “kimlik bir tanımlamadır ve tanıma konu olan şeyin ve elbette ki özellikle insanın veya insan topluluğunun başkalarıyla olan aynılıklarını ve benzerliklerini ifade eder” (Vatandaş, 2003: 242). Bu tanım üzerinden engelli bireylerin kim olduğuna ya da kimlerden olduğuna bakıldığında, bu kimselerin başka insanlarla aynılık teşkil eden hususiyetlerinin daha gerçekçi ve rasyonel yaklaşımlarla irdelenmesini düşünmeliyiz. Çünkü hangi düzeyde ya da konumda olursa olsun, hiçbir engellinin normal bireylerle aynılık teşkil eden ne fiziksel, ne ruhsal ne de algısal bir benzerliğinden söz edilemez. Bununla beraber, normal bireylerin bile sosyal ve kültürel açıdan birbirleri ile benzerliğinden ya da aynılığından söz etmek olanaklı değildir.

“Kimlik”, sosyal psikoloji disiplininin teori ve araştırmalarındaki merkezî ilgi noktalarından biridir (Howard, 2000: 367). Kimliğin sosyal psikolojide ele alınma biçimi esasen iki farklı teorinin sunduğu perspektiflerde temellenir: sosyal kimlik teorisi ve kimlik teorisi. Sosyal kimlik teorisi daha çok grup odaklı bir kimlik analizini öne çıkarırken, kimlik teorisi ise merkeze rolü yerleştirir (Stets ve Burke, 2000: 228). Bir başka deyişle, sosyal kimlik teorisi “kim olduğumuz” ile kimlik teorisi “ne yaptığımız” ile daha çok ilgilidir (Stets ve Burke, 2000: 232). Örneğin, başarılı ve meslek sahibi görme engelli bir bireyin sahip olduğu niteliklerden bahsederken, öncelikli olarak onun görme engelliler camiasına bağlı bir birey olduğunu vurgulayarak söze başlarız. Bunun nedeni, kişinin sahip olduğu toplumsal aidiyetin engelli toplumun dışında kalan bireylerin zihnine yer etmesidir. Yani, engelli bir bireyin kendisini

¹ Her ikisi de hukuk doktoru ve müzisyen olan aktivist görme engelli kardeşler

ve kişiliğini bulduğu cemiyeti sosyal kimlik teorisi ile eğitim ya da mesleki başarıları ile sağladığı özgün niteliklerini ise, kimlik teorisi ile tanımlamak yerinde olur.

Öncülüğünü Henri Tajfel'in yaptığı sosyal kimlik teorisi, “temel varsayımında, gruplar hâlinde kategorizasyonun, algısal düzeyde grup içinde benzerliği, gruplar arasında ise farklılığı artırdığını öne süren bir teoridir” (Bilgin, 2003: 349). Bir gruba ait olmak, hem kendimize dair bakışımızı hem de başka grupların üyelerinin bize bakışlarını doğrudan etkiler. Aynı şekilde, ne tür insanlar olduğumuz, yaptığımız şeyler, sahip olduğumuz değer ve tutumlar, etrafımızdaki insanları görme ve onlara tepki verme biçimlerimiz de üyesi olduğumuz grup ve başka grupların üyelerinin grubumuzla ilişkileri tarafından belirlenir. Bilhassa, bir gruba üye olmak, bir kimliğe sahip olmak demektir. Üyesi olduğumuz gruplar, başkalarıyla etkileşimlerimizde kendimizi konumlandırmayı mümkün kılarak bizi bir kimlikle donatırlar (Hogg, 2005: 462). Bir gruba üye olmanın getirdiği kimlik, her zaman öteki grup rağmıdır. Bir başka deyişle, kimlik, iç-grupla dış-grup arasındaki diyalektik ilişkide temellenir. Bunun anlamı şudur: kimliğin tanımı daima ötekenden geçer, ötekine göre yapılır (Bilgin, 2003: 199).

Kimlik, genellikle, ‘istikrarlı’ ve ‘bütün dış etkilerden bağımsızlığa değil, istikrarsız/süreksiz/parçalı ve ‘dış etkiye açık’ (“öteki”nin etkisine) olana tekabül eder. Kimliğin sosyolojideki farklı anlamlara gelebilen kullanımlarında “öteki” her zaman merkezdedir. Örneklendirmek gerekirse, Encyclopaedic Dictionary of Sociology’de kavramın iki şekilde kullanıldığı belirtiliyor: Birincisi, kimlik, birinin nasıl ve nerede görüldüğü ve başkaları tarafından ona karşı olan davranışlar yoluyla nasıl kategorize edildiğine işaret eder. İkinci olarak ise, kimlik, kişinin kendisini belli bir hayat öyküsüne sahip, toplumda yer edinmiş ve özel bir değer taşıyan bir kimse olarak nasıl görüp kabul ettiği ile ilgilidir. Muhtemelen ikinci anlam birinci anlamdan kaynaklanır (Sharma, 1992: 407). Buradaki her iki kullanımında da, kimlik, kişinin sosyal hayatta başkaları ile temas hâlinde oluşu (iletişim/etkileşim) esasında tanımlanır. Burada vizyon sahibi bir engellinin eğitim ve mesleki başarılarının ötekileştirici tutum ve yargılara sahip bireylerle iletişimi geliştirme bakımından önem ve değer taşıdığı bilinmesinde yarar vardır. Çünkü adeta yoktan var ederek kendisini gerçekleştirmiş ve belirli bir meslek alanında başarı elde etmiş bir engelli haklı olarak, üstün bir özgüven duygusunu geliştirir ve bu da toplumun diğer bireylerinin engelli bireylerin yaşam koşullarına dair önyargı ve tutumları üzerinde olumlu bir değer ortaya koyar. O halde toplumda farklı yaşayış biçimlerine sahip olan insanların kimlik inşası, hem pratikte hem de teorik olarak farklı değişkenlere bağlı olarak kurgulanır.

İletişimi/etkileşimi merkeze alarak bir kimlik tanımına ulaşmaya çalışmak, kimliğin inşasını ötekinin bakış açısının içselleştirilmesine dayandırmak ve aynılığı değil ayrımı/farklılığı öne çıkarmak anlamına gelir. Böylece, kimlik, istikrarlı ve bütün dış etkilerden bağımsız bir süreklilik, tutarlılık ve bütünlük olarak değil, dış etkilere açık istikrarsız, süreksiz ve parçalı bir şey olarak kavranmış olur” (Altunoğlu, M. 2009: s. 11-13).

4. ENGELLİ AZINLIĞIN KİMLİK SORUNU

Çoğu durumda haksız muamele görmek, ayrımcı uygulamalarla karşılaşmak, yoksulluk ve mahrumiyetlerle içiçe yaşamak gibi etmenler azınlığı oluşturan bireylerin, genellikle kurtulamadığı bir aşağılık duygusuyla içinden çıkılmaz bir çaresizlik durumu geliştirmesinin kaynağını oluşturur.

Kimlik bunalımının doğasını anlamak için, kimliğin gelişim sürecini ele almak gereklidir. Birey küçük yaşta itibaren kendinin kim olduğunu ve en yakınları olan aile bireylerinin ve kendisi için önem taşıyan diğer kimselerin önemli bulduğu değerleri temel olarak bir kimlik yapısı geliştirir. Zamanla toplumdaki baskın grup ya da grupların değer yargılarını öğrenir ve çeşitli fırsatlarla baskın grup üyelerinin kendisini ilgilendiren konulara gösterdiği tepkilerin büyük ölçüde etkisi altında kalır ve bunlardan yararlanır. Kurduğu ilişkilerin tümü, kendine yönelen davranışlar, çevreden öğrendikleri kişiliğini şekillendirir, ona ne olduğunu, gerçekten ne olarak görüldüğünü, neyi yapıp neyi yapamayacağını ve toplumdaki gerçek yerinin ne olduğunu öğretir, bu sınırlar çerçevesinde davranma alışkanlığı geliştirir. Toplumda genel olarak ondan beklenen davranış biçimi, ona verilen yeri kabul etmesi ve bir anlamda “çizmeden” yukarı çıkmamasıdır. Bu arada yaşına, kadını ya da erkek oluşuna, toplumda baskın ya da azınlık gruba ait oluşuna bağlı olarak gerçek rolünün ne olması gerektiğini öğrenir. Diğer insanların ona bakışı ve sergilediği hareketlerden kendini diğerlerinin algıladığı şekilde algılamaya, kendisiyle ilgili değer yargılarını diğerlerinin ona yönelik davranışına bakarak geliştirmeye başlar.

Sosyo-psikolojik birey kavramını geliştiren George Herbert Mead bireyin kendisini ancak diğerlerinin rolüne girerek tanımasının mümkün olduğunu belirtmektedir. Bunu, başkalarının ona davrandığını düşündüğü şekilde kendisine davranarak yapar, zamanla ait olduğu toplumun ya da içinde tanımlandığı grubun normlarına uygun olarak dışardakilerin genellenmiş rolünü öğrenir. Kendisini de bu normlar ve standartlar ışığında görmeye, değerlendirmeye başlar.

Görme engelliler Bir Toplumsal Azınlık mıdır ?

Toplumun her kesiminden, her iki cinsten gelen, birbirinden farklı siyasi ve dinsel inançlara bağlı, eğitim kademelerinin en altından en üstüne kadar her düzeyde insanın kendi rızasıyla bir parçası olmadığı ve birçok yönüyle toplumun küçük bir maketi olma özelliği taşıyan görme engelli toplumuna doğal şekilde dahil olmuş insanların her şeyden önce ortak bir özelliği vardır: Gözlerinin görmemesi. Bu özürü gerçekte olduğundan hafif ve olduğundan daha ağır göstermek için günümüze dek birçok tanımı yapılmış ve bu özürü yaşayanların bazılarının kimi zaman görme engelliliği hafif, kimi zaman daha ağır hissediyor olsalar da gerçekte görme engellilik, kişinin karşılaştığı en korkunç felaketlerden birisidir. Aslında görme engelliliği ya da ciddi görme kusurunu yalnızca bir dezavantaj ya da daha iyimser bir tanıma göre “belli durumlarda uyumsuzluk” olabileceği yerde, bunu bir felakete dönüştüren unsur günlük yaşamda hemen hemen her şeyin görmeye dayalı düzenlenmiş olmasıdır.

Görme engellileri diğer insanlardan farklılaştıran birtakım özellikler vardır. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz: Braille adında özel bir yazı kullanırlar, yolda diğerlerinde olmayan bir beyaz bastonla yürürler, günlük yaşamda görsel iletişimden uzak olduklarından bazı durumları bir gören kimse kadar izleyemeyebilirler, hareket etme olanakları genellikle kısıtlıdır, arkadaş edinirken diğerlerinden farklı başka bazı psikolojik engelleri aşmaları gerekir, genellikle düşünme ve karar alma mekanizmalarının yetersizliğine ve anlama güçlerinin zayıf olduğuna inanılır, sınıfta ve işyerinde diğer arkadaşlarından farklı araç-gereç ve yöntemler kullanır, her yerde engellenir, ayrımcılığa uğrar, genellikle yoksuldur, görünürde kişiliklerine saygı gösterilmeksizin yardım edilir, ancak gerçekte itilir, kakılırlar, hatta dünyanın onların işgücüne gerçekte ihtiyacı bile yoktur, “özel eğitim” adında özel bir eğitime ihtiyaç duyar, sorunlarının çözümü için tam anlamıyla özel önlemlerin alınması, özel kurumların oluşturulması gerekir, kısacası, kökleri tarihten ve kültürden gelen önyargılar ve toplumsal yaşamın diğer birçok alanı gibi bu alanda da var olan ortaçağ anlayışlarının faturası her gün pervasızca onlara çıkarılır. (demirci, 2005 s. 502)

5. SOKAK MÜZİSYENLİĞİ VE GÖRME ENGELLİLER

Görme engelli olduğu için, eskiden beri, ailelerin aşırı bir korumacı yaklaşımla himaye ettikleri ve adeta evlerindeki bir eşya gibi bir yere oturtup, yalnızca günlük ihtiyaçlarını karşıladıkları engelli bireylerin yalnız başına sokağa çıkmalarına ve müzik yapmalarına izin verilmesi, önemli bir toplumsal paradoksun hafızalarda canlanmasına sebeptir. Çünkü eğer bir kişi görme engelli ise ve birinin sürekli korumasına ve himayesine muhtaç ise, neden zavallı, güçsüz ve işe yaramaz diye nitelendirilen bu insanların bir takım özelliklerinden yararlanılsın ki? Bu soru, ülkemizde engelli ailelerinin genellikle yoksul olduğuna, yoksulluğun ise, cehaleti doğurduğuna ve bu yoksunluklar içinde yaşama tutunmaya çalışan görme engelli bireyin Allah tarafından ona bahşedilen üstün hafıza gücü, dual hassasiyeti ve müzik becerileriyle yaşama tutunmalarına dair bir tablo ortaya koymaktadır.

Görme engelliler, çeşitli dernek ve sivil toplum kuruluşları tarafından kurulan müzik gruplarıyla, 20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren, sokak yaşamına entegre olmuş ve bazen deniz kenarlarındaki sitelerde, bazen vapurlarda ve bazen de alt geçitlerde çalgısını çalıp şarkı söyleyerek, modern dilencilığe maruz bırakılmışlardır. Bu noktada, müziğin, çeşitli sebeplerle öğrenimlerini istenilen düzeyde sürdürememiş fakat ciddi bir müzik yeteneği olan görme engellilerin ailelerine ve topluma yük olmadan yaşamlarını sürdürebilecek ekonomik, sosyal ve kültürel avantajlar edinmesine çok ciddi katkıları olduğuna şüphe yoktur. Çünkü, sokak müzisyenliği yapan görme engelli, toplumun bilinçsizliğine ve empati yoksunluğuna dayalı küçümseyici ve onları yok sayan tutumsal bozukluklara rağmen, bir elinde beyaz bastonu, diğer elinde çalgısıyla düşe kalka bir mücadele içinde var olmaya çalışan kişidir. Hatta, kanımca çoğu kez, sokak müzisyenlerin yaşantılarına bağlı pratiklerin, eğitilmiş kariyer sahibi birçok görme engelliün toplumsal sinerjisine bağlı etkileşimi gölgede bırakabilecek düzeyde, toplumun diğer bireylerinin engellilere ilgi duymasına ve onları daha yakından izleyerek, empati kültürünün gelişmesine bile vesile olabilmektedir. Bunun başlıca iki sebebinden birincisi, görme engellilerin sahip olduğu güzel sesin, güzel icra pratiklerinin ve nihayetinde müziğin yapısal fonksiyonu ve ikincisi de popüler müziğin görme engellilerin yaşamındaki rolüdür. Sokak müzisyenliği yapan görme engelli müzik gruplarının icracıları, genellikle, karamsarlığa, terk edilmişliğe, sevgisizliğe ve aşk özlemine dayalı arabesk ve pop müzik parçaları icra ederek, aslında sahnede, bu performanslar üzerinden insanlarla adeta dertleşirler. Görme engelli müzik gruplarının performanslarını hassas bir kulak ve analitik bir bakış açısıyla her kim dinlerse dinlesin ötekileştirilmenin feryadını derinden duyumsayacaklardır. Çünkü, onlar, sokak pratikleriyle, aslında toplumun engelli bakış açısının dayattığı öğrenilmiş çaresizliğe direnerek, böylece empati kültürü geliştirilmesine ve sadece kendi camialarıyla sınırlı kalmadan toplumun ayrılmaz bir parçası olduklarını ispat arzusunda dırlar. Bu noktada, Metin Şentürk’ün “bırakma beni” şarkısı ve youtubeta, milyon tıklanan,thm sanatçısı Yıldırım budak’ın,

“yel vurdu bir yandan bir yana döndüm” uzun hava performansını duyduğumda, görme engellilerin toplum tarafından dışlanmışlığı ve ihmalini müziksel performansları yolu ile de olsa net bir biçimde aktardıklarını; bu yaşamsal güçlüklerle direnç göstererek, var olmaya ve yaşama dört elle sarılma çabası gösterdiklerini görebildiğimi

belirtmeliyim mümkündür. Bu mücadele biçimi, belki de bize türkiyedeki engellilerin dünyadaki diğer engelli topluluklara nazaran en mücadelecisi ve azim sahibi insanlar olduğunu da temsil etmesi bakımından öğretici bir değer ortaya koymaktadır. Bu tespiti yaparken, gerek Avrupa ve gerekse Amerika'da yaşamakta olan engellilerin, ciddi bir toplum ve devlet desteğiyle, her türlü ihtiyaçları karşılanan ve yaşamsal komfora sahip olmalarının yarattığı tembellikle oldukları yerde kalabilen ve engelli toplumun geleceğine katkı bağlamında kendilerine has üretim stratejileri bulunmayan pasif azınlıklar olmasına karşın, ülkemizdeki engellilerin her türlü toplumsal ve devlet desteği açısından yoksun olduklarını ve adeta yoktan var ederek yaşama tutunmalarının önemine deyinmek istedim.

Ülkemizdeki görme engelli müzisyenlerin, sokaktan akademiye uzanan düzlemde sürekli olarak yaşamsal stratejiler üretmek beyaz bastonu ile hayata karıştıklarında, farklı kimlik çatışmaları içinde mücadele verdikleri ve bunun da en önemli güç kaynağının müzik olduğu unutulmamalıdır.

1983-86 yılları arasında, Gaziantep Lisesi'ndeki öğrenimim esnasında, yoksul bir çiftçi ailenin çocuğu olarak Beyaz Baston Görme engelliler Derneğinin müzik grubuna katılmış ve her yaz tatilinde çeşitli turizm kamp ve sitelerinde müzik icra ederek, biriktirdiğim parayla öğrenimimi sürdürmeye çalışırdım. O esnada, müzik ekibimizin her ne kadar aracı olsa da çoğu kez beyaz bastonum ve sazımla başbaşıydım sokakta. Konserlerimizin Marmaris, Kuşadası, ve İstanbul turlarında, halen popülerliğini sürdüren, Metin Şentürk ile, komşu kamp ve sitelerde konserlerimizin olduğunu hatırlıyorum. Buraya kadar izah etmeye çalıştığım şey, görme engellilerin ve engellilerin toplumun birer yapısal unsuru olduğu gerçeğinin her türlü empati yoksunluğuna, ihmale ve umursamazlığa rağmen var olduğu ve bu doğrultuda sokak müzisyenliğinin müzik yoluyla görme engellilerin potansiyel enerjisinin ortaya çıkmasına ve kimlik süreçlerine önemli katkılar sağlayan bir sahne olmasıdır. Türkiye'de, sokak müzisyenliği, görme engelliler için hem para kazanma mekanizması ve hem de özgüven tazeleme ortamıdır. Bu noktada, ulu orta bir yerde müzik yapılmasının onur kırıcı olduğunu düşünen birisine de şu cevabı vermek yerinde olacaktır. Allah vergisi müzik yeteneğine rağmen bir eşya gibi ailesinin korumacılığına maruz kalarak yaşamaktansa, sokakta olmak, toplumu duyumsamak ve hissetmek, müzik icra ederken hayal kurmak, kendisini izleyen bireylerin beyenilerine masar olmak çok daha makul ve toplumsal aydıyete katkı sağlayan bir avantajdır. Sokak müzisyenliği performanslarının avantajını kullanarak sosyalleşen ve hatta bu ortamlarda edindikleri arkadaşlarla evlenip, başarılı evlilikler sürdüren birçok görme engelli mevcuttur. Youtube ve diğer sosyal medya sitelerinde performansları milyon tıklamalarına ulaşmış Türk Halk müziği sanatçısı Yıldırım budak bunlardan sadece biridir. Demek ki, sosyo-ekonomik yoksunluklara rağmen, görme engellilerin, müziğin gücüyle alana çıkması, kimlik yaklaşımlarına dair birçok algısal geri bildirim ve dönüşüm sağlayabilir. Örneğin, iki gün önce, çay bahçesindeki performansıyla çok beyni toplayan bir görme engelli, beyaz bastonuyla markete giderken onu beyenen bir vatandaş tarafından iltifat edilerek kolayca bir iletişim avantajı elde edebilir. Sokak müzisyenliği görme engellilerin, gündelik yaşamda, çok çeşitli kimlik etkileşimlerinin zeminidir. Çünkü engelli olduğu için, bir sivil toplum kuruluşuna ya da derneğe üye olan görme engelli, müzik yaptığı ortamda, izleyicilerin birçoğu tarafından, bu falanca dernektendir diye damgalanır. Bu noktada, görme engelliün, hem sosyal kimliği, hem bir kurumla ilişkisi bakımından kurumsal kimliği ve hem de müzisyen kimliği etkileşim içinde, engelli bireye aydıyet kazandırır. Sosyal yapı içinde kendisini müzikle var etme gayreti içinde olan görme engelli birey, kendisindeki müzik algısı, güzel bir sese sahip olma ve hafıza gibi avantajlarının fonksiyonu sayesinde yapısal işlevselci bir karakter ortaya koymaktadır. Çünkü Türkiye nüfusunun toplamına göre azınlık teşkileden görme engelliler, müzik gibi avantajları sayesinde toplum tarafından benimsenmekte, böylece, beyenilerini ve birikimlerini topluma arz etmektedirler. Toplumun engelliye bakış açısı, çok çeşitli değişkenlere bağlıdır. Din, kültür, eğitim bunların en başında gelenlerdir. Dini açıdan baktığımızda, görme engellileri hafız olarak görmek isteyen toplum, sokak müzisyeni bir görme engelliü gördüğünde, ne kadar mükemmel bir müzik yaparsa yapsın, onu hafız olarak görmek istediği için yapılan icra ve estetik dikkat çekmez. Burada, şartlanmış bir kalıp yargıyla görme engelli bireye olan bakış açısının hakim olduğundan bahisle, hermenetik ya da algı teorisinin önemli olduğu görülmektedir.

6. GÖRME ENGELLİLER OKULLARI VE MÜZİĞİN KAZANDIRDIKLARI

“Albert Karmona adında zengin bir Musevi tüccarın İzmir’de açtığı okul 1923 yılında Sıhhiye ve İçtimai Muavenet Vekaleti tarafından devraldıktan sonra büyük bir binaya taşınmış ve “Sağır Dilsiz ve Görme engelliler Müessesesi” adını almıştır.

Kurumun müdürlüğüne atanan ve bir sinir hastalıkları uzmanı olan Dr. Necati Kemal, kurduğu ses ve pedagoji laboratuvarında konuşma yöntemiyle eğitimi başlatmıştır.

Kuruma 1926 yılında ilk görme engelli öğrenciler kabul edilerek, 1940-tan itibaren, başka bir özel eğitim alternatifi olmayışı nedeniyle sayıları artmıştır. Öğrencilere ağırlıklı olarak çeşitli sanat dallarının yanında kültür dersleri de verilir. Sabahları kültür derslerine, öğleden sonra sanat derslerine ayrılırdı. Necati Kemal Bey, Kurum’da sıkı bir disiplin uygulamış, çalışma saatlerinde herkesin çalgısıyla ilgilenmesine özen göstermiştir. Yine Kurum’da, Jadger,

Turpi gibi yabancı müzikçiler görev yapmaktaydı. Geniş kadrolu bir salon orkestrası vardı ve genellikle opera uvertürleriyle potporiler seslendirirdi.

İzmir Barosunun emekli görme engelli avukatlarından, İbrahim Ayuz, TBMM’de gerçekleştirilen Cumhuriyetin onuncu yıl kutlamalarının açılış törenindeki müzik dinletisini henüz konservatuvar açılmamış olduğu için İzmir’deki bu görme engelliler ve sağırlar kurumunun orkestrasının verdiğini söylemektedir. Ayuz, Atatürk’ün “Her şey olabilirsiniz, ama sanatçı olamazsınız” sözünü görme engellilerin bu dinletisinden sonra söylediğini ifade etmektedir.

Gültekin Yazgan “Görme engelli Uçuş” adlı kitabında bu kurum mezunlarından olan İbrahim Öktem’in Balıkesir, Edremit yörelerinde müzisyenlik yaparak hayatını kazandığını, o yörede belli bir ün kazandığını yazmaktadır (Yazgan, 2002).

1940lı yıllarda bu kurumda öğrenci olarak bulunmuş Hatice Sağırlar, Kurum’da özellikle verilen müzik eğitiminin kalitesinin yüksekliğine vurgu yaparak müzik öğretmenleri arasında Josef İstavrides ve Marta Amati gibi yabancı müzisyenlerin bulunduğunu söylemiştir.

Kurum’da öğretilen müzik türü Batı Müziği’ydi. Doğaldır ki, mezun öğrencilerin bu müzik türüyle geçimlerini o sıralarda sağlamaları pek kolay değildi. Bu nedenle, piyano, keman, flüt, klarnet ve gitar gibi dallarda oldukça ileri dereceye gelen öğrenciler, mezun olduktan sonra ancak Türk Müziği’ne yönelerek para kazanabilmişlerdir. Bu zorluklara karşın, sonradan açılacak Ankara Görme engelliler okulunda uzun yıllar müzik öğretmenliği yapacak olan Şahin İşiner Ankara’nın tanınmış bir hafif müzik sanatçısı olarak göz doldurmayı başarmıştır” (Demirci, M. E. (2005): s. 553-557). Görme engellilerin müzik yoluyla toplum hayatına intibakını ve kimlik edinmesine katkı sağlayan Bu önemli kurumdan mezun olan 20. yüzyılın diğer çok önemli sanatçı akademisyen ve müzik öğretmenlerinden bazıları şunlardır: Prof. Dr Önder Kütahyalı, Hüdaverdi Gaffaroğlu, Atilla Sümer, Şükran Kırıcı, Yılmaz Sürücü, Yılmaz Özel, Sadık Demirci, ilk piano ve müzik öğretmenim, (Gaziantep Görme engelliler Okulu müzik öğretmeni), Erol Özel, TRT viyolonsel sanatçısı İsmail Akdeniz ve Kadir Erelidir. Bu eğitim emekçileri ve müzik üstatları, hem görme engelliler okullarında verdikleri eğitimle, müziğin görme engellilerin geleceğine dair bir yaşamsal güç kaynağı olmasını inşa ederlerken, hem de çeşitli koro ve orkestralarda, normal müzisyenlerle birlikte yaptıkları başarılı performanslarla dikkat çekerek, müzik yoluyla görme engellilerin toplumsal sorunlarının çözümüne kapı aralamışlardır. Gaziantep görme engelliler okulundaki öğrenimim esnasında, müzik öğretmenim, Erol Özel, hem bize ders veriyor, hem de Gaziantep’in ileri gelenlerinin ve zengin aile çocuklarına piano dersi veriyordu. Hocamın verdiği derslerden memnun olan birçok ailenin ve çocuklarının okulumuzu ziyaret ettiklerine ve çay partisi düzenleyerek, bizlerle birlikte zaman geçirdiklerini ve hatta, bazı hanımların, zaman zaman okulumuzu ziyaret ederek, bizlere sesli kitap okuduklarını bugün gibi hatırlıyor ve o günleri hayatımın özel sayfaları olarak yad ediyorum., Türkiye’de, Görme engellilerin müzik yoluyla kazanımları, pozitif enerjiye sahip olmaları ve normal bireyler gibi hayata tutunmalarının kaynağı bu büyüklerimizin ve hocalarımızın o yıllarda, toplumda bıraktıkları olumlu intibaların sonucudur. Görme engellilerin hayatında müzik olmazsa, toplum onları yüzyılların alışkanlığıyla, cami köşelerinde dilenmeye terketmeye devam edecektir. 20. yüzyılda yetişen, birçok başarılı, görme engelli eğitimci ve hukukçunun yaşamında müzik hep var olmuş ve müzik sayesinde bu kimseler, toplumla kaynaşarak sorunlarının çözümüne gidebilmişlerdir. İşte bu doğrultuda, Altınok kardeşlerle yaptığım görüşmede, her iki kardeş, İstanbul Hukuk fakültesindeki doktora öğrenimleri boyunca, mandolin, keman, akordiyon ve piyano çalmanın büyük avantajlarını yaşadıklarını ve müzik sayesinde kurdukları arkadaşlıkların ders kitaplarının okunarak, öğrenimlerini başarıyla tamamlamalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Cumhuriyet döneminde, görme engellilerin sağırlarla birlikte klinik vaka olarak değerlendirildiği bu eğitim girişimleri, çok zorlu süreçlerden geçse de, görme engellilerin yaşadığı bu tecrübeler, daha sonra, yeni ve özerk kurumların kurulmasına vesile olmuş ve günümüze kadar aktarılan eğitimin belki de temelini, bu mücadelelerin sağladığı başarılar oluşturmuştur. Bu eğitim faaliyetleri, eleştirilebilecek birçok yönüne rağmen, çoğunlukla doğuştan gelen güçlü bir duyuş ve hafıza gücünün kazanımı olarak, sahip oldukları müzik yeteneklerinin avantajıyla, görme engellilerin, toplumun bir parçası olarak idrak edilmesinin önemine ve eğitim, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında, bir farkındalık yaratılmasına zemin oluşturmuştur. 1940 sonrasında, İzmirdeki bu karma okulun ardından, Görme engellilerin, tüm ders materyallerini kabartma olarak edindikleri ve müzik notasyonunu geliştirerek, enstrumana hakimiyetlerini güçlendirdikleri, görme engelliler okulları ardarda açılmaya başlandı. Bu okullardan çok kıymetli müzik öğretmenleri ve sanatçılar yetişmiştir. Görme engelliler okullarından aldığı özel eğitimle müzik yeteneklerini akademik anlamda keşfedip gücüne güç katan görme engelli müzisyenler, gerek öğrenimleri esnasında, okullarını temsilen verdikleri konserlerde ve gerekse, mezuniyet sonrasında, müzisyen kimliğiyle, elde ettikleri başarılarla, toplumun önyargılarını önemli ölçüde hafifletmeyi başarmışlardır. Çünkü, müzik sayesinde dışa dönük olan güzel giyimli ve etkili konuşma becerileri kazanmış olan görme engelli müzisyenler, buldukları her ortamda, sadece müzik performanslarıyla değil sosyal iletişim becerilerine sahip güçlü bireyler olarak da toplumun engellileri anlamada ve empati kültürü kazanmalarında öncü rol oynamışlardır. Bu noktada,

Altınok Kardeşler'in, gerek görme engelliler okulu süreçlerinde ve gerekse, kişisel meraklarıyla geliştirdikleri ve sahip oldukları kabartma müzik notasyonuna bağlı icracılığın, 1990-dan buyana farklı sosyo-ekonomik çevrelere mensup görme engellilerin müzik pratikleri yoluyla bir araya gelmelerinde ve gerçekleştirilen konserlerle görme engellilerin toplumsal aydiyet elde etmelerindeki rolü büyüktür. Altınok kardeşlerin çalışmalarında dikkat çeken en önemli şey, engelliliğin yükünü hafifletecek en önemli silahın müzik olduğuna olan inançlarıdır. Selim kerim altınok kardeşler, hukuk öğrenimlerini doktora düzeyinde tamamlamanın yanısıra, görme engelliler okulu eğitimine bağlı müzik yeteneklerini çeşitli eğitim ortamlarında en üst düzeyde geliştirmiş ve sonrasında ise, hukukçu kimliğinin yanısıra, müzik yoluyla, çeşitli meslek gruplarına mensup görme engellilerin bir arada buldukları çok sesli korolar ve orkestralar kurarak, bünyesinde normal müzisyenlerinde bulunduğu bu ortamlarda, engellilere dair ciddi bir farkındalığın ve empati kültürünün mimarları olmayı başarmışlardır. Bu değerli müzisyenlerle yaptığım görüşmeden elde ettiğim ve araştırma konusunu doğrudan etkileyen diğer bir bulgu da, Altınok Kardeşlerin, "Bizim bugüne kadar elde ettiğimiz başarılarda, görme engelliliğimizi saklamadan, onunla barışık biçimde yaşayarak, görme engelliliğin yarattığı dezavantajları rasyonel bir biçimde ele alıp stratejik çözümler üretmemizin ve müzik sayesinde sosyalleşerek, ihtiyaçlarımızı daha kolay gidermemizin önemi çok büyüktür" sözüyle, müziğin ve görme engelli müzisyenlerin, toplumun engelliye bakış açısını dönüştürmedeki yapısal fonksiyonuna yaptıkları vurgudur. (altınok kardeşler: kişisel görüşme, nisan-2016)

7. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SAĞLADIĞI KAZANIMLAR

Görme engellilerin, evlerinden sonra, kendilerini en özgür ve en mutlu hissettikleri ikinci bir adresleri daha var ki o da, 20. yüzyılın başlarında, altınokta görme engelliler derneğinin kurulmasıyla başlayıp, giderek artan ve kurumsallaşan dernek ortamlarıdır. Altınok kardeşlerin, bir süre yöneticilik yaptıkları altınokta Görme engelliler Derneği, daha çok kültür-sanat ve müzik etkinlikleri yoluyla görme engellilerin bu çatı altında birleşerek, görme engellilerin kimlik mücadeleleri bakımından omuz omuza dayanışarak hareket etmelerini incelemiştir. Bu kurumun çatısı altında gerçekleştirilen, başlıca, kütüphanecilik, müzik dinletileri ve konserler, çay partileri ve balolar gibi, program ve projeler yoluyla, toplumun engelliliğe dair bakış açısını dönüştürmek ve engelli kimliğinin acıma ve dışlamaya dayalı tutumlardan uzak, eğitilmiş görme engellilerin sinerjisi ve müziğin gücüyle şekillenmesine katkı sağlamıştır. Hangi iddiada olurlarsa olsunlar, görme engelli dernekleri, vakıf gibi sosyal kurumlar, görme engellilerin ait oldukları camiaların özelliklerini tanıyarak, toplum yaşamında diğer bireylerle olan ilişkileri bakımından dışa dönük yaşamsal stratejiler edinmelerinin yol gösterici kimlik ortamlarıdır. Halen Boğaziçi Üniversitesinin bir birimi olup, 1990-lı yıllardan beri görme engellilere sesli ve kabartma kitap hizmeti sunan, "Getem" görme Engelliler eğitim Merkezinin kuruluşu Altınokta kurumsallaşmasının bir uzantısıdır. Burada müzik nerede diye bir soruya cevap olarak? Müzik görme engelli dernek kurumsallaşmasının temelidir denilebilir. Yukarıda, isimleri geçen müzik adamlarının birçoğu Altınokta düşüncesi etrafında birleşen ve görme engellilerin, insanların acıma duygusuna terk edilmesinin felaket olduğu ilinciyle hareket ederek, görme engellilerin müziğin gücünü kullanarak sosyalleşmelerinde ve yararlı kimlik yaklaşımları kazanılmasında emeği geçen yol erbablarıdır.

8. ÜNLÜ GÖRME ENGELLİ MÜZİSYENLER VE KİMLİK

Türkiye'de, görme engelli camianın olduğu kadar, toplumun tüm kesimlerinin gönlünde taht kurmayı başarmış ve arabesk müziğinden jaz müziğine kadar yaptıkları çalışmalarla icra ettikleri müziğin kitlesi tarafından hayranlık kazanarak, engelli kimlik yaklaşımlarına katkı sağlayan birçok müzisyen ve sanatçı mevcuttur. Bunların başında, yaş itibarıyla, Aşık Veysel ve Kani Karaca'yı anmak yerinde olacaktır. Görme engelli bir akademisyen ve müzisyen olarak, yaptığım araştırmalarda ülkemizde müzik sahnelerine çıkmış ve kendisinden ünlü olarak bahsettirmiş tüm görme engelli müzisyenlerin müziğin gücüne bağlı olarak inanılmaz bir sosyalleşme ve iletişim becerisine sahip olduklarını ve bu sayede dışa dönük bireyler olmayı başararak, insanlar üzerinde olumlu etkiler bıraktıklarını biliyorum. Toplumun görme engelliler ve engelliler açısından şekilci olduğu varsayımından hareketle, sahnede müzik icra eden görme engelli sanatçının sadece müziği değil kurduğu cümleler, ses tonu ve diksiyonu hatta kıyafeti bile, toplumun engellilere dönük yargılarının şekillenmesinde esastır. İşte altı noktanın kurumsal yapı içinde, müzik yoluyla topluma vermek istediği mesaj ve görme engelliün kendisini yetiştirme bakımından engellilere yansıttığı rehabilitif düşünce sistemi de tamamıyla budur. Bu teoriye göre, görme engelli müzisyenin ayakkabısının bağcıklarını bağlamasından, üzerindeki kıyafetin markasına kadar her şeyi toplum tarafından acımasızca sorgulanır ve dikkat çeker. Temel mesele, toplumun bir bireyi olarak görme engellilerin, normal yaşama katılarak, herkes gibi sosyal hayata dahil olmak, sinemaya gitmek, karşı cins ilişkisi kurmak-evlenmek, alışveriş yapmak ve nihayi olarak normal bir birey gibi kendi kabuğundan sıyrılarak nitelikli bir yaşam standardı elde etmek ise, görme engelliün işi çok zor olup, müzik dışında da önemli yaşam tecrübelerine ve bilgi birikimine sahip olmayı ve prensipli olmayı gerektiren meşakkatli bir yolda dimdik ilerlenmesini gerektirir. Bu noktada, kir bir insan olarak, araba kullanma cesareti bile göstererek, sadaka kültürüyle görme engellileri yargılayan toplum kesimlerinin bile görme engellilere ve engellilere bakış açısı üzerinde şok etkisi yaratan ve ezber bozan Metin Şentürk'ün de hakkının teslim edilmesi

yararlı olacaktır. Ayrıca, 1941-46 yılları arasında, köy enstitülerinde saz öğretmenliği yapmak suretiyle, o yıllardaki başarılarıyla, toplumun engellilere yönelik hafızasını zorlayan ve engellilerin kimlik edinmesinin mimarı Veysel babanın başarılarının ve katkılarının büyük olduğunu tüm müzik ve sanat araştırmacıları gibi ben de biliyorum ve derin bir hayranlık duyuyorum. Yine, 1970 sonrasında, konservatuvarlarda, dersler vererek, çok kıymetli sanatçıların yetişmesinin öncüleri olmuş Prof. Dr. Önder Kütahyalı ve Mevlevi müziğinin başarılı temsilcisi üstat Kani Karaca'nın da, bu kapsamda elde ettikleri başarıların ve toplumun engellilere bakış açısını etkilemeye dönük kazanımları önemsenmeye değer niteliktedir. Ancak, toplum hafızasında, kani Karaca, müzisyenliği ve akademik alana katkısından ziyade, tipik bir görme engelli nitelendirmesiyle, hafızlığı çağırıştırdığına inanıyorum. Oysa Gaziantep görme engelliler okulunda birlikte öğrenim gördüğümüz ve uzun yıllar görme engelli bir müzisyen olarak, Hacettepe Üniversitesi bale bölümünde piyanistlik yaparak, görme engelliliğine rağmen bu alanda dünyada bir ilk olmayı başarmış, piyanist Ali Aykaç'ı, uzun yıllar Trt'nin viyolonsel sanatçılığını yaparak, TRT'nin tüm TSM repertuarını ezbere icra eden İsmail Akdeniz'i ve Mimar Sinan Üniv. Devlet Konservatuvarında, görme engelli olduğu için kompozisyon yüksek lisansına kabul edilmeyip, Amerika'daki, 10 yıllık yükseköğreniminden sonra, ülkemize dönerek, halen Marmara Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesinde kompozisyon dersleri veren Prof. Dr. Koray Sazlı gibi görme engelli müzisyenleri bu tanımlamanın dışında tutarak, bahsedilen şahsiyetlerin, görme engellilerin ve engellilerin özlemini ve gereksinimini duydukları toplum hayatına intibak noktasında, daha pozitif ve algısal bir dönüşüm yarattığına inanmaktayım. Bu ünlülerin, katkılarının temel dayanak noktası, görme engellilerin toplum dışına itilmesini engellemek ve herkes gibi onların da toplum yaşamını doğrudan ilgilendiren eğitim, kültür, aile ve sosyal yapı gibi dinamikler açısından, önyargılara dayalı sorunlarının ortadan kalkmasına fırsat oluşturarak, engellilerin toplumun yapısal bir unsuru olduğu bilincinin kavranmasına dayalı bir mücadeleyi ortaya koyar. Altınok kardeşlerin, kurdukları çok sesli koro ve müzik topluluklarıyla ulusal düzeyde gerçekleşen birçok müzik yarışmasında elde ettikleri başarılar, geniş ölçüde medyanın ve toplumun dikkatini çekerek, önyargılı tutumların dönüşmesinin aracı olmuştur. Dolayısıyla, Görme engellilerin medya yoluyla, geniş toplum kesimlerine seslerini duyurmaları, sosyal etkileşimin ve kalıp yargıların dönüşmesinde önemli bir yere sahip olduğu şüphe götürmez bir gerçektir.

9. SONUÇ

Görme engelliler, müzik yoluyla tarihte ve toplumda hep var olmuş ve bu sayede engelli toplum yapısının ve sorunlarının daha net anlaşılmasının aracı olmuşlardır. Ülkemizde, 20. yüzyıl, görme engelli müzisyenlerin başarıları temelinde engellilerin ilgi alanlarının, bilgi ve birikimlerinin değerlendirilmeye başlandığı bir yüzyıl olma niteliğindedir. Engellilerin birikimlerinden yararlanmasına yönelik keşifler ve mücadeleler, toplumsal farkındalığı tesis ederek, görme engelli müzisyenlerin yarattığı enerji yoluyla engellilerin kimlik edinmelerine fırsat oluşturmuştur. Böylece görme engelli müzisyenler, engellilerin toplumun bir parçası olarak görülmelerine dair bir bilincin yaratılmasında önemli bir yer edinmiştir. Görme engelliler okulları, görme engelli müzisyenler üzerinden kimlik mücadelesinin sağlandığı çok temel ve önemli bir dayanak noktasıdır. Çünkü bu kurumlarda verilen müzik eğitimi, hem bir enstrümanı profesyonel öğrenmeye dayalı olup, hem de müzik icrası yoluyla kendisini ifade edip rehabilite ederek, toplumsal stratejilere dair dinamizm kazandırmayı hedefler. Bu doğrultuda, görme engelliler okullarında yetişen başarılı müzisyenler, hem gelecek kuşağa birikimlerini aktarma açısından hem de buldukları ortamlarda yaptıkları icra ve sanat çalışmalarıyla görme engellilerin sadece hafız olmayıp, fırsat yaratıldığında birçok alanda onların yeteneklerinin sembolü olmuş ve bu başarılarla bağlı farkındalık engelli toplumun daha derinden araştırılmasının esası olmuştur. Türkiye'nin görme engelliler okullarında verilen çok yönlü eğitimden geçerek, yetiştirdiği görme engelli müzisyenler, buldukları her ortamda, müzisyen kimliklerinin yanı sıra, kendisiyle barışık, görme engelliliğini içine sindirerek, engelliliğin yarattığı içsel ve toplumsal etkileşime bağlı çatışmaları bertaraf eden güçlü kişilikler olması bakımından empati kültürünün yaratılmasına kaynaklık etmişlerdir. Müzik yoluyla sokaktan akademiye uzanan bir düzlemde, görme engellilerin 20. yüzyıldan itibaren, görme engelliler okullarının kazanımlarına paralel olarak verdikleri mücadele, kimlik çatışmalarına ve engelli toplum yapısının daha yakından görülmesine dair bir farkındalık yaratarak, onların sosyalleşmesine, kamuda görev almasına, hizmet üretmesine, evlilik yaparak aile kurumunu yönetmesine ve eğitilmiş nesiller yetiştirmesine bile vesile olmuştur. Dolayısıyla, görme engelli müzisyenler, toplumsal dönüşümü etkileyen ve engellilerin hak ettiği bir yaşam standardını yakalamada önemli bir işlevsel gücün sahibi olmayı başararak, empati kültürünün yaygınlaşmasına kaynaklık etmiştir.

KAYNAKÇA

1. Altunoğlu, M. (2009). *Kimlik'in Modern İnşâı, Kimlik Politikaları Ve Türkiye'de Kimlik Tartışmaları*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
2. Altınok, Selim-Kerim, *Kişisel görüşme*, Nisan 2016, İstanbul

3. Bilgin, Nuri; Sosyal Psikoloji Sözlüğü Kavramlar, Yaklaşımlar, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003.
4. Bilgramı, Akeel; “Notes Toward the Definition of ‘Identity’”, Daedalus, volume 135, number 4, 2006, pp. 5-14.
5. Byron, Reginald; “Identity”, Encyclopedia of Social and Cultural Antropology
6. Demirci, M. Emin: “Homeros’tan Aşık Veysel’e Tarihte ve Toplum Yaşamında Görme engelliler”, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi - İstanbul 2005
7. HOGG, A. Michael; “Social Identity”, Handbook of Self and Identity içinde, Ed. Mark R. Leary ve June Price Tangney, The Guilford Press, New York, 2005, pp. 462-479.
8. Howard, A. Judith; “Social Psychology of Identities”, Annual Review of Sociology, volume 26, 2000, pp. 367-393.
9. Sharma, B. B.; Encyclopaedic Dictionary of Sociology volume 2., Anmol Publication, New Delhi, 1992.
10. Stets, E. Jan, Burke, J. Peter; “A Sociological Approach to Self and Identity”, Handbook of Self and Identity içinde, Ed. Mark R. Leary ve June Price Tangney, The Guilford Press, New York, 2005, s. 128-152.
11. Vatandaş, Celalettin; “Psiko-Sosyal Bir Kavram Olarak Kimliğin Kimliği”, Avrupa Günlüğü, sayı 4, 2003, s. 241-254.
12. Yazgan, Gültekin. Görme engelli Uçuş, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002